

Aan:
de voorzitter en leden van
provinciale staten van Drenthe

Assen, 14 maart 2006
Ons kenmerk 10/5.12/2006002379
Behandeld door de heer A.J. van Harten (0592) 36 52 30
Onderwerp: Stand van zaken Huisvestingsplan provincie Drenthe

Geachte voorzitter/leden,

Tijdens de vergadering van de Statencommissie Bestuur, Financiën en Economie op 30 november 2005 hebben wij u toegezegd nadere informatie te verstrekken over onze voornemens ten aanzien van de revitalisering van de huisvesting van de provincie. Hierbij zenden wij u een rapport over de stand van zaken van de planvorming voor de huisvesting. Hierin staan zoals toegezegd onder meer een nadere toelichting op de kosten en geïnventariseerde wensen voor inrichting van de bestuursruimten. In hoofdstuk 4 van het rapport staan de hoofdpunten samengevat. Hierna geven wij aan waarom revitaliseren nodig is.

1. Revitalisering ondersteunt de gewenste nieuwe manier van werken in het provinciehuis. Wij hebben een proces van organisatieontwikkeling gestart. De provincie wordt meer ontwikkelingsgericht, waarbij resultaatgerichtheid, flexibiliteit en samenwerking centraal staan. Hiervoor is een flexibele werkomgeving nodig die ingericht is op werkprocessen. Daarnaast moet 75% van de overheidsdienstverlening in 2007 digitaal verlopen. Internet wordt daarmee de tweede voordeur van het provinciehuis. Door verdergaande digitalisering zal de opslag van documenten steeds minder ruimte in beslag gaan nemen. In dit kader zal u overigens op korte termijn een Informatieplan 2006-2009 bereiken.
2. Knelpunten in de huisvesting moeten worden opgelost. De optelsom van inkwartieren van nieuwe eenheden (onder andere Statengriffie, Onderzoeksbureau CWZ, SNN), uitbreiding van taken vanuit het Rijk (onder andere Natuurbeschermingswet en bodemsaneringen) en toenemend deeltijdwerken heeft ertoe geleid dat er geen ruimte meer is om de benodigde werkplekken te creëren, uitgaande van de eisen die de Arbowet aan werkplekken stelt.

3. De representatieve en bestuurlijke ruimten in het provinciehuis zijn aan een aanpassing toe. De ambities die provinciale staten en gedeputeerde staten zich hebben gesteld om onder dualistische verhoudingen het contact met de provincie, de burgers, bedrijven en instellingen te intensiveren, vragen om aanpassingen van met name de statenzaal, ontvangstzaal en de centrale hal.

Uitgaande van de hiervoor geschetste noodzaak om iets te doen aan de huisvesting kiezen wij voor revitalisering. Andere mogelijkheden zijn serieus bekeken en doorge-rekend en wij beoordeelden ook oplossingen bij andere provincies. Informatie over de uitgevoerde variantenstudie vindt u in de bijlage.

Uitgangspunt bij het revitaliseren is het zogeheten groeps- en activiteitengerichte kantoorconcept. De werkomgeving wordt gerenoveerd en er komen aanpassingen in de rest van het gebouw. In de werkomgeving wijzigen wij de klimaatinstallatie, waardoor het comfort aanzienlijk toeneemt.

Revitalisatie heeft diverse voordelen: wij richten de gehele werkomgeving functioneel in op werkprocessen, de inrichting wordt flexibel en toekomstvast, grotere duurzaamheid en milieuvriendelijkheid, de klimaatinstallatie wordt beter, geen toename van exploitatiekosten ten opzichte van de huidige situatie, de representativiteit neemt toe en een nieuwe inrichting ondersteunt de organisatieontwikkeling.

Voor de oplossing van de meest acute knelpunten is het noodzakelijk tijdelijk mobiele kantooreenheden te plaatsen, vooruitlopend op de uitvoering van het huisvestingsplan. Een dekkingsvoorstel hiervoor zullen wij u in het kader van de Voorjaarsnota voorleggen.

Wij stellen voor om bijgaand rapport en deze brief te bespreken in de vergadering van de Statencommissie Bestuur, Financiën en Economie van 19 april a.s., voorafgegaan door een informatieve bijeenkomst op 12 april voor deze commissie. Uitgaande van het in de meerjarenbegroting opgenomen bedrag willen wij vervolgens dit najaar uw staten een Programma van eisen ter besluitvorming voorleggen. De realisatie van het project start vervolgens medio 2007. Uitgangspunt is dat het provinciehuis blijft functioneren tijdens de uitvoering. De verbouwingsactiviteiten zullen daarom gefaseerd worden uitgevoerd. Wij verwachten dat in 2010 de verbouwingsactiviteiten kunnen worden afgerond.

Hoogachtend,

gedeputeerde staten van Drenthe,

, secretaris

, voorzitter

Bijlage(n):
tk/coll.

Huisvestingsplan Provincie Drenthe

Gedeputeerde staten van Drenthe, 7 maart 2006

**Dit rapport is samengesteld door bureau Draaijer en Partners, Groningen
06/CF/sl/050268/rap/0159**

INHOUD

1.	INLEIDING	1
2.	STAND VAN ZAKEN	2
3.	PROJECTKADER	3
4.	MANAGEMENTSAMENVATTING	5
5.	PROVINCIALE BEGROTING VERSUS HUISVESTINGSBELEIDSPLAN	8
6.	VARIANTENSTUDIE	10
7.	BENCHMARK PROVINCIEHUIZEN	17
8.	BESTUURSRUIMTEN, PROGRAMMA VAN WENSEN	25
9.	PROCESPLANNING	35

Bijlagen (alleen opgenomen in de uitgebreide versie die ter inzage ligt):

Variantenstudie

1. Stichtingskostenramingen
2. Globaal Technisch Programma van Eisen
3. Onderbouwing kosten tijdelijke huisvesting

Programma van Wensen

4. Verslag interview Klankbordgroep Huisvesting PS d.d. 1 februari 2006
 5. Verslag interview directie/gedeputeerde staten d.d. 6 februari 2006
 6. Verslag interview statengriffier d.d. 6 februari 2006
 7. Verslag interview hoofd Kabinet d.d. 16 februari 2006
 8. Presentatie provinciale staten d.d. 1 februari 2006
 9. Procesplanning
-

1. INLEIDING

Op 27 september 2005 besloten wij het voorgestelde huisvestingsbeleid verder uit te werken op basis van de beleidsnotitie van 9 september 2005. De statencommissie Bestuur, Financiën en Economie (BFE) is over de voorgenomen plannen geïnformeerd en vervolgens is tijdens de commissievergadering van 30 november 2005 onder andere toegezegd dat een overzicht gegeven zal worden van de benodigde financiën.

Dit rapport geeft inzicht in de te verwachten investeringen, waarbij tevens gekeken is naar mogelijke alternatieve scenario's. Hierbij moet worden opgemerkt dat dit cijfers zijn op basis van de huidige inzichten, die nog kunnen wijzigen op basis van verdere uitwerking van het programma van eisen. Hierop komen we in het najaar terug.

Verder merken we op dat de genoemde bedragen exclusief BTW zijn; BTW kan gecompenseerd worden via het daartoe ingestelde compensatiefonds.

Daarnaast zijn de drie andere noordelijke provinciehuizen bezocht. Binnen deze provincies spelen op dit moment huisvestingsprojecten. Het is zinvol inzicht te verkrijgen in hun plannen.

De beleidsnotitie van september 2005 gaat vooral in op de ontwikkeling van kantoorconcepten. Naar de wensen voor de bestuursruimten is in die fase niet gekeken. Afgelopen periode is een eerste inventarisatie van wensen voor deze ruimten gemaakt. De resultaten staan in dit rapport. Tenslotte gaan we in op de belangrijkste stappen van het projectproces.

2. STAND VAN ZAKEN

In 2003 is het eerste huisvestingsonderzoek uitgevoerd. De resultaten zijn vastgelegd in het "Tussenrapport" van november 2003. Het geeft een beeld van de knelpunten van de huidige huisvesting en de mogelijke oplossingsrichtingen (scenario's). Dat beeld is verkregen middels een meting van de werkplekbezetting, interviews met managers en een analyse van het gebouw. In de beleidsnotitie van maart 2004 staat een beschrijving van de mogelijke scenario's. Wij besloten op basis van dit advies tot de uitwerking van een combinatie van een groeps- en activiteitengericht kantoorconcept.

Hieronder wordt het volgende verstaan:

- Groepsgericht kantoorconcept: het ontwikkelen en implementeren van een passend kantoorconcept, waarbij alle benodigde ruimten en voorzieningen binnen het domein van de verschillende groepen wordt gerealiseerd.
- Activiteitengericht kantoorconcept: het ontwikkelen en implementeren van een passend kantoorconcept voor de organisatie als geheel, waarbij ruimten en voorzieningen worden geclusterd per type activiteit.

In 2005 is een vervolgonderzoek uitgevoerd. Hierbij is een klankbordgroep, als vertegenwoordiging van de organisatie, nauw betrokken geweest. Het resultaat is vastgelegd in de beleidsnotitie van september 2005. Wij besloten de beleidsnotitie te zenden aan de statencommissie Bestuur, Financiën en Economie. Wij deden in de commissievergadering van 30 november 2005 de toezegging dat we nader ingaan op de financiële onderbouwing en dat voorlichting aan de commissie plaats zal vinden. In het najaar van 2005 zijn de plannen ook gepresenteerd in het managementoverleg en aan de ondernemingsraad.

3. PROJECTKADER

De rapporten van 2003 en 2005 en de verschillende beleidsnotities geven een beeld van het kader waarbinnen het project zich afspeelt. In dit hoofdstuk geven we een samenvatting.

3.1 Projectomgeving

- Het project speelt zich af binnen de contouren van het provinciehuis, dus in het bestaande gebouw. Tijdens de realisatiefase is tijdelijke externe huisvesting noodzakelijk. Het exterieur van het gebouw (de gevel, het terrein) behoort niet tot het project.
- Naast het huisvestingsproject lopen er onderzoeken naar de organisatie en het digitaliseren van documenten. De resultaten van deze onderzoeken zijn relevant voor het te ontwikkelen kantoorconcept.

3.2 Projectdoelen

Met het revitaliseren van het provinciehuis wil de provincie de volgende doelen realiseren:

- het optimaliseren van de werkomgeving
 - betere ondersteuning van werkprocessen, door het ontwikkelen van een groeps- en activiteitengericht kantoorconcept
 - een meer inspirerende werkomgeving
 - het delen van werkplekken is een optie
- het verbeteren van de representativiteit, toegankelijkheid en veiligheid van de representatieve ruimten en bestuursruimten
- het optimaliseren van de algemene ruimten
 - een centraal vergadercentrum van voldoende capaciteit, waarin ook de projectruimten zijn ondergebracht
 - per gebouwdeel facility corners
- de toekomstbestendigheid verbeteren door onder andere
 - het toepassen van een flexibel kantoorconcept (groeps- en activiteitengericht)
 - het vergroten van de flexibiliteit van het gebouw
- het verbeteren van het binnenklimaat

3.3 Projectresultaat

Het resultaat van het project is een huisvesting:

- met een representatieve uitstraling die bijdraagt aan een positief imago van de provincie
- die een functionele en inspirerende werkomgeving vormt voor de provinciale bestuurders en alle medewerkers
- die toekomstvast is, omdat de voorzieningen multifunctioneel zijn te gebruiken en de infrastructuur flexibel is

3.4 Uitgangspunten

De belangrijkste uitgangspunten uit de beleidsnotitie van 9 september 2005 zijn:

1. De gehele organisatie dient binnen het bestaande volume gehuisvest te worden.
2. Voor de kantoorconcepten dient voldoende draagvlak aanwezig te zijn.
3. De maatstructuur van het gebouw.
4. De omvang van de organisatie is momenteel circa 500 FTE groot. Dit komt overeen met ongeveer 600 medewerkers, waarbij opgemerkt moet worden dat het aantal parttime medewerkers in de toekomst zal toenemen.
5. De investeringskosten zijn voorlopig bepaald op € 11.200.000,- (exclusief BTW, prijspeil 1 januari 2005).
6. Het optimaliseren van de werkomgeving op basis van het geformuleerde huisvestingsbeleid:
 - een activiteiten- en groepsgerelateerd kantoorconcept
 - een ruimtenorm van 12,5 m² nuttig oppervlak per werkplek
 - 0,8 werkplek per medewerker
7. De provincie hecht zeer veel waarde aan het vinden van duurzame (energiezuinige) oplossingen.

3.5 Opmerkingen

Met betrekking tot de kwaliteit van de te realiseren huisvesting zijn de volgende politieke opmerkingen gemaakt:

- sober
- toekomstproof / bestendig
- het huidige niveau van representativiteit voldoet
- duurzaam
- een effectiever en flexibeler ruimtegebruik
- goede balans tussen specifieke functionele behoeften en generieke, multifunctionele oplossingen

4. MANAGEMENTSAMENVATTING

4.1 Variantenstudie

0-variant

Dit scenario is een minimumscenario. Oplossingen worden binnen de gebouwgrenzen gezocht, de investeringen worden zo laag mogelijk gehouden. Uitgangspunt is dat er 20 nieuwe werkplekken in het gebouw gerealiseerd worden. Dit kan op de begane grond mits we een aantal functies (vergaderen, archief) naar de kelder verplaatsen. Er zal dus ruimte gevonden moeten worden in de kelder door functies te combineren of buiten het gebouw onder te brengen. Deze gevolgen zijn nog niet onderzocht en de kosten zijn in dit scenario nog niet meegenomen. In dit alternatief wordt alleen voldoende werkruimte gecreëerd. Op geen enkele wijze wordt tegemoet gekomen aan de geformuleerde projectdoelstellingen. De kosten van deze variant worden geraamd op € 750.000,-.

Uitbreiding

In dit scenario worden de functioneel noodzakelijke extra faciliteiten gerealiseerd en krijgt iedere werknemer een eigen werkplek. Dit betekent dat een uitbreiding van circa 2.700 m² moet worden gerealiseerd en dat binnen de bestaande werkomgeving zal moeten worden verbouwd. Hiernaast wordt rekening gehouden met 'cosmetische' aanpassingen in een groot deel van de rest van het gebouw. De investeringen worden geraamd op € 11.100.000,-. Hierbij moet opgemerkt worden dat:

- Het gebouw wordt circa 15% groter en de exploitatiekosten zullen circa € 200.000,- per jaar toenemen.
- De multifunctionaliteit en daarmee de toekomstvastheid van de huisvesting worden niet wezenlijk vergroot.
- De opzet van de klimaatinstallatie blijft, behoudens beperkte verbeteringen, ongewijzigd. Het comfort zal maar beperkt beter worden.
- De kosten voor het renoveren van de bestuursruimten op de begane grond (raming € 0,6 miljoen), het restaurant en de kelder zijn niet meegenomen.

Revitaliseren

Deze variant is het resultaat van de eerdere huisvestingsstudies. Uitgangspunt vormt het beschreven groeps- en activiteitengerichte kantoorconcept. De werkomgeving wordt ingrijpend gerenoveerd, hiernaast wordt rekening gehouden met 'cosmetische' aanpassingen in een groot deel van de rest van het gebouw. Hierbij wordt in de werkomgeving tevens de opzet van de klimaatinstallatie gewijzigd, waardoor het comfort aanzienlijk zal toenemen. De investeringen worden geraamd op € 12.053.000,-, inclusief tijdelijke huisvesting (de kosten hiervan worden geraamd op € 1.600.000,- afhankelijk van de snelheid van renoveren kan dit bedrag wijzigen). De exploitatiekosten blijven globaal op het huidige niveau.

Ook in deze variant zijn de kosten van het eventueel renoveren van de bestuursruimten op de begane grond (raming € 0,6 miljoen), het restaurant en de kelder niet meegenomen.

Deze raming is hoger dan in oktober 2005 is gepresenteerd. Dit leggen we uit in de hoofdstukken 5 en 6. In het najaar zijn exactere gegevens bekend, op basis van een uitgewerkt programma van eisen.

Nieuwbouw

Het laatst bekeken alternatief is het realiseren van een nieuwbouw op de huidige locatie van het provinciehuis. Uitgangspunt hierbij is een toekomstvaste kantooromgeving van een iets kleinere omvang dan de huidige huisvesting. De investeringen worden geraamd op € 40.410.000,-.

Vergelijking

De uitbreiding van het provinciehuis blijkt in verband met de daarbij horende toename van jaarlijkse lasten ongeveer even duur te zijn als de gekozen revitalisatie. Revitalisatie heeft echter diverse extra voordelen ten opzichte van uitbreiding.

4.2 Benchmark Provinciehuizen

Na de bezoeken aan de provinciehuizen van Friesland, Groningen en Overijssel kan geconcludeerd worden dat er grote verschillen en een aantal overeenkomsten tussen de projecten zijn.

Zo gaat het in Groningen (circa 700 medewerkers) om een renovatie van het provinciehuis in een binnenstedelijke omgeving. Men verwacht na renovatie circa 6.000 m² 'over te hebben'. De bedoeling is dat deze ruimte verhuurd zal worden en dat zo in de financiering van het project wordt voorzien.

De investering wordt geraamd op circa € 16.800.000,-. Uitgangspunt is dat gebruik gemaakt zal worden van een innovatief kantoorconcept, waarbij 0,73 werkplek per medewerker wordt gerealiseerd. De werkprocessen staan centraal bij het ontwikkelen van het concept en er komt een centraal vergadergebied. Dit jaar wordt gewerkt aan verdere uitwerking van de plannen, waarna realisatie kan plaatsvinden. De verdere planning is niet geheel duidelijk.

In Leeuwarden (circa 880 medewerkers) wordt het deel van het provinciehuis waar de werkruimten zich bevinden gesloopt en opnieuw opgebouwd. Het historische deel, waar de bestuursruimten zich bevinden, blijft in de huidige vorm gehandhaafd. De investering wordt geraamd op € 52.300.000,-. Hier komen de kosten voor tijdelijke huisvesting en een parkeergarage nog bij. Ook in Friesland wordt uitgegaan van een innovatief kantoorconcept (richtlijn 0,8 werkplek per medewerker). Het ligt in de bedoeling dit jaar de organisatie in de tijdelijke huisvesting onder te brengen en vervolgens de nieuwbouw te realiseren. De nieuwe huisvesting zal medio 2010 gereed zijn.

Het provinciehuis in Zwolle is gebouwd door dezelfde architect als het provinciehuis in Assen. Op dit provinciehuis werken circa 1.000 medewerkers. Het project is gestart als een uiterst noodzakelijke renovatie onder andere vanwege uitval van de installaties. Uiteindelijk is ook hier gekozen voor de ontwikkeling van een innovatief kantoorconcept, waarbij per medewerker ook 0,8 werkplek beschikbaar is. In Zwolle worden tevens de bestuursruimten volledig

gerenoveerd. De investering wordt geraamd op € 42.200.000,-. Momenteel wordt de renovatie uitgevoerd. Dit najaar moet de vernieuwde huisvesting gereed zijn.

4.3 Programma van Wensen Bestuursruimten

In overleg met vertegenwoordigers van gedeputeerde staten, provinciale staten en de directie zijn de huisvestingswensen geïnventariseerd. De belangrijkste thema's voor de bestuursruimten zijn:

- Het meer clusteren van bestuursruimten, in een PS-gebied en een GS-gebied, is wenselijk.
- Er moeten voorzieningen voor verschillende gradaties van communicatie komen: voor vergaderen, informeel overleggen, ontmoeten, napraten, et cetera. Deze voorzieningen zijn voor de rest van de organisatie ook een goede aanvulling.
- Geluidsoverlast en spraakverstaanbaarheid is in meerdere ruimten een aandachtspunt.
- Op het gebied van het klimaat verdienen verschillende ruimten aandacht, zoals bijvoorbeeld de serre en de fractiekamers.
- Er is behoefte aan verschillende ICT-voorzieningen. Men wil op bepaalde plekken draadloos kunnen werken (in de statenzaal, de hal en de ontvangstzaal) en voorzieningen als webcams in de statenzaal. De vergaderingen kunnen dan vanaf de werkplek en via internet elders gevolgd worden. In de GS-kamer is behoefte aan een interactief scherm (LCD) om presentaties op te projecteren.
- De uitstraling van de statenzaal en de fractiekamers wordt positief beoordeeld, terwijl de hal, de ontvangstzaal en de serre aandacht verdienen.
- Enkele ruimten zijn erg specifiek gericht op een bepaald gebruik. Door multifunctionaliteit toe te passen of de ruimten door meerdere onderdelen van de organisatie te laten gebruiken, wordt dit voorkomen.

4.4 Procesplanning

De belangrijkste stappen in het proces zijn:

- Dit rapport wordt behandeld door gedeputeerde staten en provinciale staten, respectievelijk op 7 maart 2006 en 19 april 2006.
- Het vervaardigen van een uitgebreid programma van eisen (projectdossier). We vragen daarna een definitief akkoord op het project op basis van de projectbegroting.
- Dit voorjaar geven we verdere invulling aan de communicatie over het project met onder andere de ondernemingsraad, de managers en de medewerkers.
- Het selecteren en contracteren van ontwerpers en het ontwerpproces starten in 2006.
- De realisatie van het project start vervolgens medio 2007 na de ontwerpfase. Het provinciehuis blijft functioneren tijdens de uitvoering. De verbouwing gebeurt daarom gefaseerd. Volgens de planning zijn in 2010 de verbouwingsactiviteiten afgerond.
- Tenslotte is in de planning de 'voorbeeldafdeling' opgenomen. Het gaat hierbij om de groep medewerkers die als eerste in de nieuwe kantooromgeving gaat werken. Dit betekent dat dit deel van de huisvesting vooruitlopend op het project zal moeten worden gerealiseerd. In dit stadium is nog niet geheel duidelijk of deze actie in deze vorm doorgezet zal worden.

5. PROVINCIALE BEGROTING VERSUS HUISVESTINGSBELEIDSPLAN

5.1 Gepresenteerde bedragen huisvestingsbeleidsplan.

In de presentatie aan de statencommissie Bestuur, Financiën en Economie op 19 oktober 2005 zijn de volgende bedragen genoemd:

Benodigd budget:

. Gebouw, meubilair en faciliteiten	circa € 9,4 mln
. Tijdelijke externe huisvesting	circa € 1,2 mln
. Representatieve en bestuurlijke ruimten	circa € 0,6 mln
. Energiebesparende maatregelen	circa € 0,4 mln

In relatie tot de provinciale begroting is er onduidelijkheid over deze bedragen omdat sommige budgetten wel zijn opgenomen in de begroting en andere niet. Hierover geven we een nadere toelichting in de volgende paragraaf.

5.2 Toelichting op bedragen huisvestingsbeleidsplan.

De relatie van de gepresenteerde bedragen met de provinciale begroting is als volgt:

1. Gebouw, meubilair en faciliteiten	circa € 9.000.000,-
begroting 2007 huisv.plan	€ 7.900.250,-
begroting 2008 huisv.plan	€ 412.500,-
(zie pagina 217 begroting 2006)	
vloerbedekking, verlichting	€ 700.000,-
(bestaand budget meerjarenonderhoudsplan ¹)	
2. Tijdelijke externe huisvesting	circa € 1.200.000,-
(nog geen dekking)	
3. Representatieve en bestuurlijke ruimten	circa € 600.000,-
(nog geen dekking)	
4. Energiebesparende maatregelen	circa € 400.000,-
(nog geen dekking)	

Toelichting:

1. Deze post is gedekt in de provinciale begroting zoals aangegeven.

De in oktober gepresenteerde 9,4 miljoen is niet juist omdat abusievelijk de energiebesparende maatregelen van € 0,4 miljoen hierbij zijn opgeteld en toen dus twee keer waren opgevoerd. In het onderhoudsbeheersplan van het provinciehuis is opgenomen: circa € 700.000,- ten behoeve van vervanging van de vloerbedekking in de jaren 2008-2010 en vervanging van de verlichting in de jaren 2003-2010.

¹ Zie statenstuk 788, 4 oktober 2000, Meerjarenonderhoudsplan provinciehuis, voorstel e. Najaarsnota 2000.

2. De kosten voor tijdelijke huisvesting zijn geraamd op circa € 1.200.000,-. Dit betreft een periode van drie jaar van 2007 tot 2010, voor € 400.000,- per jaar. Dit bedrag is nog niet gedekt in de provinciale begroting. De hoogte van het bedrag kan overigens nog veranderen, afhankelijk van de snelheid en fasering van de uitvoering.

3. Na de behandeling van de voorjaarsnota 2005 is aan het huisvestingsbeleidsplan toegevoegd dat verbeteringen gewenst zijn met betrekking tot de bestuursruimten (GS, PS). Tevens dient onderzocht te worden of de representativiteit van de algemene ruimten voldoet (met name aan de vergaderruimte wordt reeds gewerkt). Voor mogelijk uit te voeren werkzaamheden met betrekking tot de bestuursruimten en representativiteit is een bedrag geraamd van € 600.000,-.

4. In het programma "Energiebeheer in het Provinciehuis" was circa € 400.000,- opgenomen ten behoeve van hoogfrequente verlichting met daglichtregeling. Dit bedrag was in het huisvestingsbeleidsplan in mindering gebracht op de investeringen. Door een begrotingswijziging in 2005 is het budget met betrekking tot de verlichting teruggevloeid naar de algemene middelen. Daarom zijn ze als 'energiebesparende maatregelen' op 19 oktober 2005 opnieuw genoemd, zie paragraaf 5.1. Deze kosten zijn dus nog niet gedekt in de begroting.

5.3 Recente inzichten.

De te verwachten kosten zullen naar verwachting hoger zijn dan hiervoor is geschetst. Dat komt door nieuwe inzichten en omdat de hiervoor genoemde bedragen zijn gebaseerd op het prijspeil van toen. Het nieuwe inzicht in de te verwachten kosten is het gevolg van de uitgevoerde variantenstudie. De stichtingskosten en de tijdelijke huisvesting vallen duurder uit. De gekozen variant van revitalisering komt uit op € 12.053.000,- als we uitgaan van het prijspeil van februari 2006. De varianten zijn zoveel mogelijk vergelijkbaar gemaakt, daarom zijn hierin diverse kosten nog niet meegenomen. Het bedrag is exclusief eventuele investeringen in de bestuursruimten (raming € 0,6 miljoen), het restaurant, de vergaderruimten en de kelder, het schilderen van bestaande gevelkozijnen en ICT. De bedragen zijn exclusief BTW; de BTW-kosten zijn vrijwel volledig compensabel. Voor een nadere toelichting op de onderbouwing van de cijfers verwijzen wij u naar het volgende hoofdstuk en de bijlagen, waarin per variant de geraamde kosten zijn aangegeven.

Een definitieve raming kan pas worden gemaakt in het najaar, na het volledig uitwerken van het programma van eisen.

6. VARIANTENSTUDIE

De provincie Drenthe heeft in principe besloten tot revitalisatie van het provinciehuis. Bij behandeling door provinciale staten is een aantal vragen gesteld over de plannen en de hoogte van de investeringen. Om deze in een breder kader te plaatsen is, als referentie voor de plannen, een aantal scenario's op hoofdlijnen uitgewerkt. De verschillende scenario's zijn, inclusief de beeldkwaliteit en de bijbehorende kosten, in deze paragraaf omschreven.

6.1 0-variant

Dit scenario moet worden gezien als een minimumscenario. Oplossingen worden binnen de gebouwgrenzen gezocht, de investeringen zullen zo laag mogelijk zijn. Uitgangspunt is dat momenteel voor 10 medewerkers geen ruimte beschikbaar is binnen het gebouw. Om bij de volgende vraag naar ruimte niet direct vast te lopen, wordt een marge van nog eens 10 extra werkplekken aangehouden. Binnen de contouren van het gebouw zullen dus 20 werkplekken gesitueerd worden.

Aanpak, uitgangspunten

Ruimtelijk

Op basis van gemiddelde ruimtenormen zal 350 m² nuttig (circa 500 m² bruto) gezocht moeten worden. Alleen op de begane grond zijn daarvoor mogelijkheden. De volgende alternatieven zijn denkbaar:

- 500 m² vergaderruimte wordt verbouwd tot werkruimte. De vergaderruimte wordt vervolgens in vrij te spelen ruimte in de kelder gerealiseerd.
- Het archief/de bibliotheek wordt verbouwd tot werkruimte, vervolgens zal deze functie in de kelder moeten worden gerealiseerd.

Voor de kelder geldt:

- door een efficiënter ruimtegebruik zal ruimte gemaakt moeten worden; of
- bepaalde functies zullen komen te vervallen (bijvoorbeeld de trimkelder, diverse opslagruimten)

Installaties

Alle bestaande installaties worden, qua opzet, ongewijzigd gehandhaafd en alleen plaatselijk aangepast aan de gewijzigde bouwkundige situatie.

Kosten

De stichtingskosten** voor deze variant bedragen € 750.000,- exclusief BTW. Prijspeil februari 2006.

** Stichtingskosten: alle kosten die gemaakt worden voor de nieuwbouw/renovatie et cetera van een pand. Deze kosten zijn inclusief de bouwkundige aanneemsom, de installatietechnische aanneemsom, honoraria van de adviseurs en uitvoerende partijen, leges, aansluitkosten, loon- en prijsstijgingen en financieringskosten.

Exclusief

Niet meegenomen zijn:

- de kosten voor het eventueel elders onderbrengen van functies
- investeringen in de bestuursruimten, het restaurant, de vergaderruimten of andere ruimten binnen het gebouw
- ICT (bekabeling en actieve componenten)
- losse inventaris (uitgangspunt is bestaand meubilair)

6.2 Uitbreiding van het gebouw

In deze variant zullen alle medewerkers hun eigen werkplek behouden, echter de noodzakelijke extra faciliteiten voor de ondersteuning van de werkprocessen worden wel gerealiseerd. Dit vraagt extra ruimte, daarom is een uitbreiding noodzakelijk. Hiernaast zullen de nieuwe faciliteiten in de bestaande kantooromgeving worden gerealiseerd en zal het resterende vloeroppervlak (behoudens de bestuursruimten op de begane grond en het restaurant) cosmetisch worden aangepast.

Totaal ziet dit scenario er als volgt uit:

- a. 2.700 m² uitbreiding
- b. 2.100 m² 'vernieuwen'
- c. 10.400 m² 'cosmetisch' aanpassen

De verbouw van de werkruimte kan in 6 stappen plaatsvinden.

Aanpak, uitgangspunten

Ad a. Uitbreiding

Uitbreiding op basis van totaal 600 medewerkers (inclusief de reserve van 20 werkplekken) x 3 m²* = 1.800 m² nuttig, ofwel 2.700 m² brutovloeroppervlak. In de uitbreiding komen 130 werkplekken, in de bestaande werkomgeving 462. Deze uitbreiding is inclusief nieuwe facility corners en concentratiewerkplekken.

*Op basis van de beleidsnotitie van september 2005 wordt 3 m² nuttig per werkplek gerekend.

Bouwkundig

De uitbreiding wordt voorzien van een goede kwaliteit vloerbedekking, een gemiddelde kwaliteit systeemplafonds en de nieuwe systeemwanden kunnen deels in glas worden uitgevoerd.

Installaties

- In de uitbreiding worden alle elektra-, CV-, ventilatie- en sanitaire installaties uitgevoerd op 'nieuwbouw'-niveau. De installaties worden aangesloten op de in het bestaande gebouw aanwezige infrastructuur.
- Armaturen in kantoorruimten en verkeerswegen worden op basis van aanwezigheid en daglichttoetreding geregeld.
- Werkplekken worden middels wandgoten ontsloten.

-
- Kabelwegen aanpassen aan nieuwe indeling.
 - Toiletten in uitbreiding vrij hangend en waterbesparend.
 - Geen warm water op de toiletten.

Ad b. Vernieuwen kantooromgeving

In de bestaande werkomgeving zullen de nieuwe faciliteiten (concentratieplekken, servicecorners) worden gerealiseerd, hiervoor zal circa 2.100 m² bruto vloeroppervlak moeten worden aangepast/vernieuwd.

Bouwkundig

Waar nodig zullen nieuwe systeemwanden komen. De systeemwanden kunnen deels in glas worden uitgevoerd om transparantie in het gebouw te waarborgen. De toiletten worden opnieuw betegeld. In de kantoren komt nieuwe vloerbedekking van goede kwaliteit, echter geen nieuwe systeemplafonds. De hoofdentree blijft gehandhaafd.

Installaties

Het klimaatsysteem zal hetzelfde systeem zijn als in het huidige gebouw.

- Er zullen nieuwe armaturen in het bestaande plafond komen.
- CV systeem en radiatoren blijven gehandhaafd.
- De ruimtekoeling vindt plaats met als basis het bestaande systeem (centraal geregeld systeem).
- Het bestaande warmwatersysteem handhaven.
- Geen warm water op de toiletten.
- In servicecorners en werkkasten warm water.
- Bestaande toiletten worden vrij hangend en waterbesparend.
- Verlichting kantoren worden op basis van aanwezigheid en daglichttoetreding geregeld.
- Verlichting in vergaderruimten op basis van aanwezigheid en daglichttoetreding. Overbrugging door middel van infrarood bediening.
- Kabelwegen aanpassen aan nieuwe indeling.
- Toegangscontrole en telefooncentrale blijven gehandhaafd.

Ad c. Cosmetisch aanpassen

Binnen het resterende vloeroppervlak zullen beperkte, deels cosmetische aanpassingen plaats vinden, het gaat hierbij om 10.400 m² bruto vloeroppervlak. Er zullen geen indelingswijzigingen plaatsvinden. De hoofdentree blijft gehandhaafd.

Bouwkundig

Toplagen worden vervangen, onder andere door nieuw tapijt van goede kwaliteit en de wanden zullen worden gesausd of worden voorzien van glasweefsel.

Installaties

- Armaturen worden vervangen.
- De ventilatie-installatie blijft ongewijzigd gehandhaafd en wordt in de kantoren waar nodig voorzien van nieuwe roosters.
- De CV-installatie blijft ongewijzigd gehandhaafd.

-
- Elektrotechnische installaties worden gehandhaafd en waar nodig aangepast aan de nieuwe bouwkundige situatie.

Kosten

- De stichtingskosten voor dit scenario bedragen € 11.100.000,- exclusief BTW. Prijspeil februari 2006. Hierin zijn ook de kosten voor de noodzakelijke aanvullende inrichtingselementen en verhuiskosten opgenomen.
- Omdat het gebouw groter wordt, zullen echter de exploitatiekosten toenemen. Met name kosten als energie, onderhoud en schoonmaakkosten worden structureel hoger. Kijkend naar de huidige exploitatiekosten en naar gangbare normcijfers verwachten wij dat de jaarlijkse exploitatiekosten met circa € 200.000,- zullen toenemen.

Exclusief

- investeringen in de bestuursruimten, nu geraamd op € 0,6 miljoen, het restaurant, de vergaderruimten en de kelder
- losse inventaris (uitgangspunt is het gebruik van de huidige werkplekken)
- schilderen bestaande gevelkozijnen
- ICT (bekabeling en actieve componenten)

6.3 Revitaliseren

Aanpak, uitgangspunten

Dit is het scenario waarvoor we gekozen hebben. De uitgangspunten voor deze variant zijn:

- totaal dient 12.500 m² gerevitaliseerd te worden
- de gehele organisatie dient binnen het bestaande gebouw gehuisvest te worden
- de maatstructuur van het gebouw
- een activiteiten- en groepsgerelateerd kantoorconcept
- een ruimtenorm van 12,5 m² nuttig per werkplek
- 0,8 werkplek per medewerker
- de provincie hecht zeer veel waarde aan het vinden van duurzame (energiezuinige) oplossingen

Er kan tijdens de revitalisering een tijdelijke externe huisvesting worden ingericht voor circa 100 medewerkers, circa 1.600 m² bruto vloeroppervlak. Dit kan in de vorm van:

- tijdelijke huisvesting naast het gebouw
- het huren van kantoorruimte

Voor beide opties zijn de kosten berekend. In dit stadium is nog niet duidelijk wat de beste keuze is. Er wordt nu rekening gehouden met de kosten voor het huren van kantoorruimte.

De verbouw van de werkruimte kan in 6 stappen gebeuren. Uitgangspunt is een moderne kantooromgeving, flexibel en multifunctioneel.

Bouwkundig

- De kernen blijven gehandhaafd, het overige wordt volledig gestript.

-
- Nieuw tegelwerk in de toiletten.
 - In de kantoren komen nieuwe systeemwanden (deze kunnen deels in glas worden uitgevoerd), een goede kwaliteit vloerbedekking en nieuwe systeemplafonds van een gemiddelde kwaliteit.
 - Het binnenspouwblad wordt geschilderd (waarbij de radiatoren gehandhaafd worden).
 - De bestaande wanden van de kantoren worden gesausd of voorzien van glasweefsel.
 - Ten behoeve van het nieuwe kantoorconcept worden nieuwe servicecorners gerealiseerd.

Installaties

- Radiatoren zullen zoveel mogelijk worden gehandhaafd.
- De ventilatie-installatie wordt uitgelegd op basis van de ventilatiebehoefte conform bouwbesluit en RGD-normen*.
- De ruimteteoeling vindt plaats middels lokaal opgestelde nabehandelingseenheden met naregelingen*.
- Voor de koudeopwekking zal worden onderzocht of langetermijn opslag in de bodem haalbaar is. In de begroting is voor dat doel een bron opgenomen.
- Geen warm water op de toiletten.
- In de servicecorners en werkkasten warm water.
- Toiletten worden vrij hangend en waterbesparend.
- Nieuwe verlichtingsinstallatie met daglicht en bewegingsafhankelijke schakeling (energiezuinig).
- In de armaturen wordt indirecte verlichting met directe verlichting gecombineerd waardoor het plafond optisch hoger lijkt en een betere sfeerbeleving wordt bereikt.
- De elektrische installaties worden aangepast aan de nieuwe ruimtefuncties en gewijzigde -bouwkundige- indelingen.
- Toegangscontrole blijft gehandhaafd en wordt aangepast aan de nieuwe indeling.
- De telefooncentrale blijft gehandhaafd.

* De klimaatinstallatie in de kantoren werkt als volgt:

Per ruimte is er een temperatuuropmeter en een radiator met een thermostaatkraan om warmte te creëren. Per ruimte kan koeling worden gecreëerd door middel van koelconvectoren. Afzuiging van de lucht vindt plaats via de verlichtingsarmaturen, deze hebben een dubbele functie. De cockpits zullen moeten worden voorzien van koelplafonds. In de raming is daarmee rekening gehouden. De voordelen van dit laagtemperatuursysteem zijn lagere exploitatiekosten, beter comfort en een regelbare temperatuur per ruimte.

Meubilair

Omdat werkplekken in principe gedeeld zullen gaan worden is, conform de Arbowet, in hoogte verstelbaar meubilair nodig.

Kosten

De kosten voor revitalisering zijn geraamd op € 12.053.000,- Dit bedrag is zo opgebouwd:

- De stichtingskosten voor dit scenario bedragen € 9.453.000,- exclusief BTW. Prijspeil februari 2006.
- De kosten voor nieuw meubilair bedragen € 1.000.000,-.

-
- De kosten voor tijdelijke huisvesting bedragen € 1.600.000,-. Dit bedrag kan wijzigen, afhankelijk van de snelheid en fasering van de uitvoering van de revitalisering. Hiernaar vindt nog nader onderzoek plaats.

Exclusief

- investeringen in de bestuursruimten (raming € 0,6 miljoen), het restaurant, de vergaderruimten en de kelder
- schilderen bestaande gevelkozijnen
- ICT

6.4 Nieuwbouw

Aanpak

Uitgangspunt is dat alle functies van het huidige provinciehuis ook in het nieuwe provinciehuis zullen worden gerealiseerd. Bij nieuwbouw is een gunstigere vormfactor van toepassing, hetgeen leidt tot de volgende uitgangspunten:

- noodzakelijk 12.600 m² nuttig, ofwel 18.900 m² bruto vloeroppervlak
- het terrein is voldoende groot om de nieuwbouw naast het huidige Provinciehuis te realiseren
- de sloop van het huidige Provinciehuis, de herinrichting van het terrein en eventuele tijdelijke voorzieningen worden in de ramingen meegenomen.

Uitgangspunten

Bouwkundig

- een kantoorgebouw van een gemiddeld kwaliteitsniveau
- systeemwanden die deels van glas kunnen worden gerealiseerd
- de vloerbedekking is van goede kwaliteit
- systeemplafonds zijn van gemiddelde kwaliteit
- 1 tourniquet (draaikruis bij de ingang voor toegangscontrole)
- speciale personeelsingang
- zonwering rondom
- grootkeuken
- servicecorners
- fietsenstalling
- computervloer
- sloop bestaand gebouw

Installaties

- geen radiatoren
- laagtemperatuursysteem (zie scenario C)
- geen warm water op de toiletten
- warm water in de servicecorners en werkkasten
- vrij hangende en waterbesparende nieuwe toiletten
- de meeste installaties nieuw conform het nog op te stellen Programma van Eisen
- piepers verhuizen mee

-
- de telefooncentrale blijft gehandhaafd
 - vijf liften

Kosten

De stichtingskosten voor dit scenario bedragen € 40.408.000,- exclusief BTW. Prijspeil februari 2006.

Exclusief

- losse inventaris
- ICT

6.5 Vergelijking

De uitbreiding van het provinciehuis blijkt ongeveer even duur te zijn als de gekozen revitalisatie.

Revitalisatie heeft echter diverse voordelen ten opzichte van uitbreiding: een nieuwe inrichting ondersteunt de organisatieontwikkeling, we richten de gehele werkomgeving functioneel in op werkprocessen, de inrichting wordt flexibel en toekomstvast, grotere duurzaamheid en milieuvriendelijkheid, de klimaatinstallatie wordt beter, geen toename van exploitatiekosten ten opzichte van de huidige situatie en de representativiteit neemt toe.

7. BENCHMARK PROVINCIEHUIZEN

7.1 Inleiding

In januari 2006 zijn bezoeken gebracht aan de provinciehuizen in Groningen (renovatie), Friesland (renovatie, grotendeels nieuwbouw) en Overijssel (renovatie). Deze bezoeken hebben plaatsgevonden om onder andere kennis te nemen van de ervaringen en een beeld te vormen van de investeringen.

7.2 Provinciehuis Groningen in Groningen

Doel renovatie: geschikt maken van algemene ruimten zodat deze voor meerdere doeleinden gebruikt kunnen worden en het zodanig inrichten van de werkplekken dat deze goed zijn afgestemd op de te verrichten werkzaamheden.

Hoofdkenmerken

- Het gebouw is in 1996 in gebruik genomen.
- GS nemen begin april 2006 een principebesluit over het wel of niet doorgaan van de renovatieplannen.
- 6 juli 2006: het bestuur wil een besluit nemen over de gestelde doelstelling.
- Te lage bezettingsgraden (52%) voor zowel de werkplekken als de algemene ruimten.
- Vier criteria voor de renovatie:
 - variatie
 - voldoende
 - vindbaarheid
 - verantwoord

Variatie

Werkplekken zijn afgestemd op de betreffende activiteit en dragen daardoor bij aan een optimaal werkresultaat.

Voldoende

Er is een personeelsbezetting van 700 medewerkers, 600 fte. Er is een marge ingebouwd van 10% van de gemeten piekbezetting (67%). In de nieuwe situatie wordt uitgegaan van werkplekken van 73%.

Vindbaarheid

Het gebouw wordt ingedeeld in domeinen/clusters waarin medewerkers een werkplek kunnen vinden.

Verantwoord

De nieuwe werkomgeving moet aansluiten bij de aard van de organisatie, moet geen kopie zijn van bijvoorbeeld Interpolis. Introductie van dit flexibele kantoorconcept moet passen binnen de gekozen ambities voor de digitalisering van de werkprocessen.

Circa 6.000 m² brutovloeroppervlak kan vrijgespeeld worden door deze renovatie. Dit kan worden verhuurd.

Bouwkundige aspecten

De bouwkundige en technische aanpassingen die nodig zijn om het huisvestingsconcept te realiseren, zijn mogelijk. Het gaat vooral om in pandige aanpassingen.

Financiële haalbaarheid

De investeringen die zijn gemoeid met de realisatie van het huisvestingsconcept kunnen nagenoeg volledig worden gefinancierd uit de huurinkomsten van de leegkomende 6.000 m² bruto vloeroppervlak en besparingen die hiermee verband houden. De te plegen investeringen worden begroot op € 16.800.000,-. De geraamde opbrengsten die bestaan uit huurinkomsten en besparingen bedragen op jaarbasis € 1.627.000,-.

Gekozen is in het naastgelegen gebouw (Martinikerkhof 12) de openbare en bestuurlijke functies te huisvesten evenals de huisvestingsfaciliteiten voor de direct ondersteunende ambtelijke functies voor het bestuur (de Statengriffie, afdelingen Communicatie en Kabinet en GMO). In het gebouw aan de Sint Jansstraat worden alleen de ambtelijke functies gehuisvest. In dit gebouw zal tevens een grote vergader-/ontmoetingsruimte worden gerealiseerd.

Werkplekken

Gestreefd wordt naar:

- samenwerking, openheid en flexibiliteit
- geen persoonsgebonden werkplekken
- werkgebieden zijn open van opbouw
- werkplekken zijn functiegebonden voor mensen die gebonden zijn aan papier of Arbo-werkplekken
- samenwerkingsverbanden
- vergader- en/of overlegwerkplekken
- concentratie-, semi-concentratie- en/of open werkplekken
- iedereen werkt in een domein
- vergaderruimten worden centraal voorzien
- 2 projectruimten met minimaal 20 werkplekken worden centraal voorzien
- er komt een bedrijfsrestaurant, toegankelijk voor eventuele huurder
- informeel ontmoeten wordt gestimuleerd
- 1 meter kastruimte per persoon
- draadloze telefonie
- voor werken in algemene ruimten en projectruimten: laptops
- draadloos netwerk in algemene ruimten

Projectorganisatie

Stuurgroep

De stuurgroep geeft invulling aan de strategie/het beleid van het project. Ze neemt definitieve besluiten in het project, heeft een voorbeeldfunctie, geeft goedkeuring aan de fasedocumenten en stuurt de conceptontwikkeling aan. De leden zijn:

- Provinciesecretaris is de projectdirecteur
- Projectcontroller
- Interne procesmanager
- Technisch projectleider (extern, Draaijer & Partners)
- Hoofd facilitaire zaken
- Hoofd ICT
- Hoofd DIM/BIC
- Hoofd P&O
- Communicatieadviseur
- Projectondersteuning
- Veldhoen (extern adviseur)

Elke twee weken informeert de projectdirecteur het college over het project. Maandelijks bespreekt de projectdirecteur (samen met de procesmanager en de projectcontroller) de voortgang met de portefeuillehouder.

De dagelijkse leiding berust bij de *projectgroep*. De leden zijn:

- Communicatieadviseur
- Projectondersteuning
- Veldhoen (extern adviseur)
- Technisch projectleider (Draaijer & Partners)
- Provinciesecretaris (projectdirecteur)
- Interne procesmanager

Ten behoeve van de conceptontwikkeling worden 10 gebruikersgroepen geformeerd. Zo'n groep is gekoppeld aan minstens twee afdelingen op basis van een frequent voorkomend samenwerkingsverband. Hierdoor zijn alle afdelingen vertegenwoordigd in de conceptontwikkelingsfase. De specifieke activiteiten die binnen de organisatie zijn te herkennen staan hierin centraal. Vanuit de te inventariseren activiteiten wordt een functionele plattegrond en bijbehorende gedragsafspraken ontwikkeld. Hiernaast zijn verschillende werkgroepen actief.

7.3 Provinciehuis Friesland in Leeuwarden

Doel: het realiseren van een nieuwe/vernieuwde provinciale huisvesting binnen de bestaande perceelsgrenzen op de locatie van het huidige Provinciehuis met behoud van de historische monumenten. De nieuwe huisvesting moet gericht zijn op een flexibele organisatie en moet het invoeren van een innovatief kantoorconcept mogelijk maken. De nieuwe huisvesting heeft tevens als belangrijk doel de organisatiedoelen te verbinden met de behoeften van de mensen in en rondom de organisatie. De huisvesting is er zowel op gericht de prestaties van de

organisatie te vergroten als de burgers en sociaal-maatschappelijke instellingen zoveel mogelijk te betrekken bij de politiek en medewerkers aan te zetten tot (samen)werken.

Een duidelijke scheiding is gemaakt tussen casco en inrichting. Beide lijnen hebben een separate projectleider.

Financiële haalbaarheid

Besloten is te kiezen voor nieuwbouw op de huidige locatie, hetgeen neerkomt op investeringskosten van € 66.900.000,-, prijspeil januari 2003. Er is gekozen voor nieuwbouw omdat het prijsverschil in kosten tussen renovatie en nieuwbouw gering was. De bijbehorende jaarlasten zijn € 9.700.000,-. Er dient voldoende parkeergelegenheid te worden gecreëerd. De stichtingskosten zijn geraamd op € 4.100.000,- en € 500.000,- sloopkosten. De jaarlasten bedragen € 600.000,-.

Na een heroverweging besluit PS over te gaan tot nieuwbouw op de huidige locatie met de toevoeging van een financiële taakstelling van € 49.700.000,- exclusief BTW. Na de definitiefase is door PS besloten een bedrag van € 52.300.000,- beschikbaar te stellen. Dit door een wijziging van het prijspeil tussen 2003 en 2005. Binnen de reeds gereserveerde structurele dekkingsbronnen blijft ruimte over om tevens de parkeervoorziening te kunnen realiseren.

De investeringskosten worden verkregen door de stichtingskosten te sommeren met de prijsstijgingen over de jaren 2005 tot en met 2010. Deze prijsstijging wordt geraamd op € 3.500.000,-. Tevens wordt rekening gehouden met bouwrente, renteverlies op voorinvesteringen ter grootte van € 5.600.000,-. Per saldo wordt dan ook een uitvoeringskrediet verstrekt van € 52.300.000,- + € 3.500.000,- + € 5.600.000,- = € 61.400.000,-.

Projectkaders GS en PS

- Het historische gedeelte blijft gehandhaafd en wordt binnen de bouwtechnische mogelijkheden van het gebouw degelijk gerenoveerd zowel klimatologisch als onderhoudstechnisch.
- De huidige kelders worden hergebruikt.
- De nieuwe huisvesting wordt gedimensioneerd op maximaal 880 medewerkers, maximaal 711 werkplekken (richtlijn 80% werkplekken). Dat betekent 13 m² per werkplek. Dit is gespitst op een andere manier van werken in plaats van kostenvermindering. De totaal benodigde ruimte is 24.345 m² brutovloeroppervlak, anticiperend op centraal faciliteren en digitaliseren.
- Gemiddeld afwerkingniveau.
- Invoeren van een innovatief kantoorconcept moet mogelijk zijn.
- Er dienen 270 parkeerplaatsen gerealiseerd te worden in de directe nabijheid.
- Het taakstellend budget is € 52.300.000,-, prijspeil 2005, exclusief parkeergarage, exclusief tijdelijke huisvesting.
- Tijdelijke huisvesting wordt gerealiseerd voor een taakstellend budget van € 13.000.000,-.

Duurzaam bouwen

Voor zowel de bestaande als de nieuwe gebouwen is uitgegaan van middelhoge tot hoge gebouwkwaliteit. Duurzaam bouwen is een vereiste. Alle dubo-maatregelen met een terugverdientijd van 10 jaar of minder moeten worden opgenomen. Er zullen zes bouwlagen bij komen (nieuwbouw is circa 90%, renovatie is circa 10%).

Planning

De kantoorconceptontwikkeling wordt tot het laatste moment uitgesteld om op dat moment goed in te kunnen spelen op de situatie. Het Basis Programma van Eisen is maart 2005 door GS goedgekeurd (voorzien van een OR-advies).

De bestaande huisvesting zal tot 2007 in gebruik zijn door de provinciale organisatie. Deze organisatie zal vanaf 2007 worden gehuisvest in de tijdelijke huisvesting tot 2010. De vaste inrichting maakt deel uit van de geplande aanbesteding van het werk.

7.4 Provinciehuis Overijssel in Zwolle

Hoofdkenmerken

- Gebouwd in 1971 - 1972, ontworpen door architect Duintjer (dezelfde architect als van het provinciehuis in Assen).
- Renovatie was noodzakelijk door onder andere uitval van installaties.
- Budget is van tevoren vastgesteld.
- Onderzoek naar nieuwbouw heeft plaatsgevonden, dit bleek niet wenselijk.
- Verbouwing vanaf januari 2005 - december 2006. Ontwerp van architect Kraayvanger Urbis.
- Renovatiekosten van € 42.200.000,-.

Kantoorconcepten

Inzake kantoorconcepten:

- Huisvestingsadviseur is Veldhoen & Company uit Maastricht.
- Bezettingsgraad in 'oude' situatie is circa 45%.
- Een enquête heeft plaatsgevonden onder de medewerkers om in kaart te brengen wat de werkprocessen zijn (hoe wordt er gewerkt?).
- Er is straks sprake van activiteitgebonden werkplekken.
- De medewerkers zijn verdeeld in 10 eenheden/domeinen.
- Het secretariaat is een apart domein en dient ook flexibel te gaan werken.
- 40 van de circa 1000 medewerkers zijn intensief betrokken bij het ontwerpen van het kantoorconcept.
- Er zijn verschillende gebruikersgroepen vastgesteld. Elke eenheid levert een voortrekker op managementniveau, deze voortrekker stuurt de gebruikersgroep aan. Veldhoen heeft deze groepen aangestuurd.
- Iedere eenheid had als resultaat van de gebruikersgroepen een eigen vlekkenplan en een eigen plattegrond.
- Na de gesprekken is een generieke blauwdruk ontstaan die bij elk domein past.
- De architect heeft deze blauwdruk vertaald tot een ontwerp.

-
- Er zullen 8 werkplekken komen voor 10 personen. Deze 80% is getoetst in de gebruikersgroepen. 70% hiervan wordt gesitueerd op de etages. 10% hiervan wordt gesitueerd in het Plazagebied. Dat is een gebied op de begane grond waar iedereen kan zitten. Dit Plazagebied heeft tevens vergadergelegenheden en koffievoorzieningen.
 - Van tevoren is niet met de medewerkers/gebruikers gecommuniceerd over de toe te kennen vierkante meters.
 - Per persoon is er een persoonsgebonden archief van 1 meter.
 - Per eenheid/domein is een coach aangesteld (inclusief coachopleiding) die na ingebruikname gaat controleren of de medewerkers zich aan de 'spelregels' houden.
 - De directie doet mee met dit concept, alleen de bestuurders hebben een eigen kamer.
 - Ook GS is een eigen gebruikersgroep.
 - PS mocht mee praten over de Statenzaal.
 - Duurzame inrichting.
 - Buitenzijde: ingang kantoorzijde en alle beglazing worden vervangen.
 - Het hele gebouw zal draadloos telefoneren.

Duurzaam bouwen

Duurzaam bouwen moet worden bereikt door middel van onder andere HR-glas (alle glas wordt vervangen) en verticale windturbines op het dak (eventueel). Het verwachte energieverbruik na verbouwing is \sim 50%.

Statenzaal

De Statenzaal krijgt een ronde opstelling en meer transparantie door meer ramen. Door de indeling van de zaal en het flexibele publieksdeel is het ook mogelijk de zaal voor evenementen beschikbaar te stellen.

Ook in de Statenzaal worden GS en PS duidelijk gescheiden. De oude vierkante vergaderopstelling wordt een cirkelvormige. De Statenzaal is voorzien van een uitschuiftribune. De activiteiten van PS zijn in kaart gebracht (werkproces). Gesprekken zijn met hen gevoerd: 'wat is nodig om jullie werk te kunnen doen?'. Het functionele Programma van Eisen is voorgelegd aan PS.

Bestuursdeel

Dit deel zal beperkt worden gerenoveerd. De taken van GS en PS zijn duidelijk gescheiden door een duaal stelsel. De gedeputeerden verhuizen van het bestuursgedeelte naar het kantoorgedeelte en PS blijven gehuisvest in het bestuurscentrum. Het bestuurscentrum is multifunctioneel, als zijnde vergadercentrum. De multifunctionaliteit wordt gezocht in mogelijke toe te voegen faciliteiten zoals presentatiemogelijkheden.

De fractieleden doen ook mee met het flexibel kantoorconcept, in die zin dat zij als domein het bestuurscentrum hebben en in dat domein dienen zij een werkplek te zoeken. Tevens is een politiek café bedacht met eigen ontmoetingsplekken. Het vergaderen vindt plaats in het algemene vergadercentrum. De fracties hebben wel een eigen kast, deze staat in het 'griffiegebied'.

Kantoordeel

Het kantoordeel zal ingrijpend worden gerenoveerd. Niemand heeft een eigen werkplek. Medewerkers kiezen een werkplek afhankelijk van de aard van hun werk en hun persoonlijke werkstijl. Het aantal werkplekken daalt hierdoor met 20%.

Medewerkers kunnen kiezen uit:

- 1-persoons en meerpersoonswerkplekken
- concentratiewerkplekken en half open werkplekken

Veel werkprocessen en documenten zullen gedigitaliseerd worden.

Projectorganisatie

De projectleider valt direct onder de directie. Het projectteam bestaat uit de projectleider, een projectmedewerker en een secretaresse. Het voordeel van een aparte projectleider is dat deze tegen de organisatie kan 'aan duwen'.

Een punt van aandacht is de facilitaire dienst, een medewerker van deze dienst dient veel tijd te kunnen besteden aan het project om de facilitaire dienst aan te kunnen sturen. De facilitaire dienst heeft een grote rol.

De *stuurgroep* bestaat uit:

- Projectleider
- Directeur ICT
- Medewerker van communicatie
- Secretaris (is tevens projectdirecteur)
- Extern bouwprojectmanager
- Hoofd facilitaire dienst

In Zwolle is er bewust voor gekozen de OR geen rol te geven in de stuurgroep, zodat er ruim gelegenheid is discussies te voeren.

7.5 Conclusie

De algemene conclusies zijn:

- Er is sprake van onvergelykbare grootheden van de drie provinciehuizen.

	Aantal medewerkers	Aantal vierkante meters
Groningen	700	19.000
Friesland	880	24.345
Overijssel	1000	Niet bekend

- De aard van de verschillende renovaties is zeer verschillend.
- De provinciehuizen van Friesland en Groningen zijn gesitueerd in een binnenstedelijke omgeving, hetgeen in Overijssel niet het geval is.
- Wat tevens kan worden geconcludeerd is dat de drie provinciehuizen zich intensief bezig houden met kantoorconceptontwikkeling. Activiteitgerichte werkplekken creëren heeft

de voorkeur. Hierdoor worden vierkante meters bespaard en hebben de meeste medewerkers geen eigen werkplek meer maar een werkdomein.

- Bij elk project is een groot aantal medewerkers betrokken om draagvlak te creëren.
- Tevens zijn de bestuurders, de directie en het management betrokken bij het project.

8. BESTUURSRUIMTEN, PROGRAMMA VAN WENSEN

8.1 Inleiding

Dit hoofdstuk is een weergave van de wensen die geuit zijn met betrekking tot (verbetering van) de bestuursruimten (GS en PS). De wensen zijn geïnterviewd middels een overleg met de Klankbordgroep Huisvesting van provinciale staten op 1 februari 2006, een overleg over de bestuursruimten voor gedeputeerde staten op 6 februari 2006 en de statengriffie, ook op 6 februari 2006. Het resumé van deze gesprekken is vervolgens in concept teruggekoppeld. In dit hoofdstuk zijn reacties hierop verwerkt. Aan de hand van het programma van wensen zullen oplossingsrichtingen geformuleerd worden, die deel uitmaken van het programma van eisen (onderdeel van het nog op te stellen projectdossier).

8.2 Algemeen

Voor de bestuursruimte kan een aantal algemeen (niet specifiek voor GS of PS) geldende wensen benoemd worden:

- Meer clusteren van bestuursruimten: een uitgangspunt dat voor alle bestuursruimten geldt is dat de ruimten meer bij elkaar gesitueerd moeten worden.
- Toekomstvastheid, door bijvoorbeeld multifunctioneel gebruik van ruimten.
- Delen van voorzieningen door provinciale staten, gedeputeerde staten en de rest van de organisatie:
 - Ruimte met leestafel/ -hoek
 - Mediaruimte (kranten, tv, radio) om de actualiteiten te volgen
 - Bibliotheek
 - Restaurant
- Het stimuleren van ontmoetingen wordt als positief gezien. Zo bestaat de behoefte tijdens bijeenkomsten in de statenzaal tijdelijk in een andere ruimte kort te kunnen overleggen (/ontmoeten). Onder andere de ontvangstzaal en de serre zijn hier geschikt voor.

8.3 Provinciale staten (PS)

De bestuursruimten voor provinciale staten worden gebruikt door de volgende groepen/ personen:

- Statenleden (51 personen; volgend jaar 41)
- Statengriffie (6 personen)
- Fractiemedewerkers (8 à 10 personen)

In de bijlage zijn plattegronden opgenomen waarin de ruimten gemarkeerd zijn die gebruikt worden door provinciale staten in de huidige situatie.

8.3.1 Statenleden

Op dit moment telt provinciale staten 51 statenleden, volgend jaar zal dit aantal afnemen tot 41. Het werkproces van de statenleden kan weergegeven worden middels onderstaand schema, deze bezigheden vinden plaats op 'woensdag - statendag' in een 5-wekelijkse cyclus.

- 3 weken van commissievergaderingen
- een woensdag voor werkbezoeken
- de 5^e dag is voor plenair overleg provinciale staten

Het programma van een statendag ziet er als volgt uit:

- 14.00 - 17.00 uur vergadering in Statenzaal
- 17.00 - 17.30 uur inloop voor de burgers
- na 17.30 uur doorloop van de vergadering en/of presentaties c.q. fractiebesprekingen

Daarnaast vinden in de 'wandelingen' ontmoetingen plaats, om de onderwerpen voor PS meer informeel te bespreken. Ook is recent voor het eerst een politiek forum georganiseerd, waarin de statenleden in gesprek gaan met de burgers.

Voor bovenstaande activiteiten wordt gebruik gemaakt van de volgende ruimten:

1. Statenzaal (plenaire zittingen en commissievergaderingen)
2. Ontvangstzaal (presentaties, politiek forum, ontmoeten)
3. Hal (inloopuur, recepties)
4. Fractiekamers (vergaderingen)
5. Serre (ad hoc overleg, ontmoetingen)

Statenzaal

In de statenzaal wordt in twee samenstellingen vergaderd, namelijk de plenaire zitting en de vergadering van de statencommissie (kleinere groep). Een weergave van de opstelling voor deze vergaderingen is opgenomen in bijlage 8 'Presentatie PS, d.d. 1 februari 2006'.

Statenzaal algemeen

- De ruimtelijke indeling van de zaal is in de huidige opstelling (in de kuil, met de verschillende 'ringen') niet voor elk gebruik geschikt. Het creëert afstand wanneer kleinere groepen (commissies) in bespreking zijn. Daarnaast heeft de opstelling tot gevolg dat deze niet voor andere functies gebruikt kan worden, zoals bijvoorbeeld congressen, vergaderingen, et cetera. De vorm van de zaal - 'de kuil' - wordt als traditie omschreven, maar afgewogen kan worden of deze vanuit de historie ontstane opstelling gehandhaafd dient te worden. Het voordeel van deze opstelling is dat het overzicht geeft.
- Daarbij moet rekening worden gehouden met het feit, dat het aantal statenleden in 2007 van 51 naar 41 zal dalen.
- De tafel waar gedeputeerden nu zitten moet op een andere plek komen en moet liefst ruimte bieden aan meer personen dan op dit moment. De gedeputeerden moeten, hoewel separaat, wel deel uitmaken van de kring. Een situatie vergelijkbaar met de Tweede Kamer ('vak K') kan ook.
- De wens bestaat de ruimte te 'digitaliseren' door (draadloos) netwerk aan te brengen, zodat ook met laptops gewerkt kan worden. Ook het aanbrengen van webcams wordt als

goede optie gezien, zodat de zittingen via internet gevolgd kunnen worden. Door een beeldscherm in de ontvangstzaal te plaatsen kan iedereen buiten de statenzaal zelf zien of een bepaald punt waarbij zij aanwezig willen zijn al behandeld wordt.

- Er moet aandacht zijn voor verbetering van de geluidsvoorziening in de statenzaal; de spraakverstaanbaarheid laat nu ernstig te wensen over.
- Enkele trefwoorden die in verband met de uitstraling genoemd zijn: somber; wel mooi transparant; aankleding vanuit bepaald tijdsbeeld, maar wel mooi; stijlvol; stoelen zijn niet comfortabel.
- Het klimaat wordt als goed omschreven. Verondersteld wordt dat verlichting veel energie verbruikt. Ook wordt aanbevolen de verlichting niet alleen diffuus zoals nu, maar ook met accenten bij bijvoorbeeld het spreekgestoelte, te maken.
- Tijdens overleg van PS is er behoefte aan het kunnen kopiëren van stukken, zoals moties, dus een kopieermachine nabij de statenzaal is gewenst.
- Wat ontbreekt is een koffiecorner in de buurt van de statenzaal, zodat informeel nagepraat kan worden.
- De toegang van de statenzaal via de ontvangstzaal is niet handig. Bijeenkomsten in de ontvangstzaal bemoeilijken de entree van de statenzaal. Deze twee zalen zouden onafhankelijk van elkaar gebruikt moeten kunnen worden (bijvoorbeeld door een aparte gang te realiseren). De ontvangstzaal als ontmoetings- en gespreksruimte is wel belangrijk. De huidige situatie, waarbij de mogelijkheid bestaat de twee ruimten aan elkaar te kunnen koppelen heeft de voorkeur. Om de toegang ook tijdens bijeenkomsten te vergemakkelijken, is de wens uitgesproken een loopdeur toe te voegen. De geluidsoverdracht tussen beide zalen verdient aandacht. Een andere manier is in plaats van dichte binnenwanden de wanden tussen de ruimten gedeeltelijk transparant te maken.

Opstelling statencommissie

- Van de huidige vergaderopstelling van de statencommissie is het nadeel dat het aanwezige publiek op grote afstand zit en bovendien zitten de leden van de statencommissie met hun rug naar het publiek. Een ander nadeel is dat niet iedereen in dezelfde ring past en dat daardoor 2 personen in de buitenring zitten. Echter, volgend jaar zal de commissie minder leden tellen, waardoor dit laatste probleem waarschijnlijk opgelost wordt.
- Bij aanwezigheid van gedeputeerden en de statengriffie bij de commissievergadering, is het een nadeel dat zij niet allen aan de tafel kunnen zitten.
- De opstelling is goed voor het debat, omdat men elkaar ziet.

Opstelling plenaire zitting

- Volgend jaar zal het aantal statenleden afnemen van 51 naar 41.
- Een knelpunt bij deze opstelling is de akoestiek: de spraakverstaanbaarheid is slecht.
- De relatie met het publiek is ook in deze opstelling niet ideaal. Dit op het gebied van verstaanbaarheid, maar ook het zicht: met de rug naar het publiek. Ook de afstand van gedeputeerden en ambtenaren is groot.
- Teneinde de 'levendigheid' te bevorderen kan ervoor gekozen worden centrale microfoons te plaatsen, ten behoeve van interruptie, zoals ook in de Tweede Kamer gebruikelijk is. Er moet dan wel aandacht zijn voor de eenvoudig bereikbaarheid van

deze microfoons vanuit de statenzetels. De looproute naar het spreekgestoelte is nu te omslachtig.

Ontvangstzaal

- Voor de relatie met de statenzaal: zie 8.3.1 'Statenzaal algemeen' hierboven.
- In de ontvangstzaal is het geluid niet prettig, de verstaanbaarheid tijdens presentaties en bijeenkomsten is niet optimaal.
- De uitstraling kan verbeterd worden: de aankleding van de ontvangstzaal is niet representatief genoeg, dus de aankleding verdient aandacht. Ook het ophangen van kunst is een optie.
- De voorkeur gaat uit naar het op verschillende manieren kunnen gebruiken van de ontvangstzaal, namelijk voor presentaties en bijeenkomsten (zoals nu ook het geval is), en voor 'uitloop' van de statenzaal, dus informele ontmoetingen. Voor dit laatste is de geluidsisolatie tussen ontvangst- en statenzaal een aandachtspunt. Een scherm zou aangebracht kunnen worden, waarop de zittingen in de statenzaal gevolgd kunnen worden, zodat visueel contact mogelijk blijft.
- Zowel in de staten- als de ontvangstzaal wordt geregeld overlast ondervonden van 'rammelende kopjes' vanuit de keuken.
- Het recent voor het eerst georganiseerde politiek forum vond plaats in de ontvangstzaal. Bij deze ruimte zijn echter enkele knelpunten ondervonden, zoals geluidsoverlast in de statenzaal als op dat moment geluidstests in de ontvangstzaal uitgevoerd worden

Hal

- In de hal worden 'inloopuren' georganiseerd (heeft nu 2 keer plaatsgevonden) voor gesprekken met de burgers. De locatie is hiervoor echter niet geschikt en wordt omschreven als hard (resonantie) en bedompt (laag plafond). Bovendien lopen continu passanten langs.
- De hal wordt ook gebruikt voor recepties, zoals de nieuwjaarsreceptie. Om dezelfde redenen wordt de hal hiervoor niet als geschikte locatie gezien.
- Op woensdagen worden de zitjes in de hal gebruikt voor overleg, maar knelpunt hierbij is dat er geen visuele en auditieve privacy is. Je zit aan deze tafels in de 'open ruimte'.
- Het idee wordt geopperd in de hal meer verschillende hoekjes te creëren (het idee van een plaza), voor verschillende functies: ontmoeting, ad hoc overleg, et cetera.
- De rolluiken van de keuken, die altijd omlaag zijn behalve tijdens de openingstijden, verbeteren de sfeer in de hal niet.
- Een voorziening als een leestafel in deze 'plaza' wordt als goede aanvulling gezien.
- Het publiek zou ook gebruik kunnen maken van dit gebied.
- Situering: tussen de entree en de ontvangstruimte is een grote afstand; de zonering verdient aandacht, met het onderscheid tussen openbaar en gesloten gebied (achter de toegangspoortjes). Nu ligt het gebied voor het publiek achter de toegangspoortjes, hetgeen bij grote bijeenkomsten een knelpunt kan opleveren. De poortjes werken drempelverhogend, zijn niet uitnodigend.

Fractiekamers

- Net als bij de statenzaal wordt ook voor de fractiekamers de wens uitgesproken ICT-voorzieningen te treffen, zodat ook hier met de laptop gewerkt kan worden.
- De akoestiek is niet optimaal in sommige fractiekamers (0.29), vooral op het gebied van verstaanbaarheid; hier dienen altijd de microfoons gebruikt te worden.
- Het klimaat is bedompt en warm; tijdens vergaderingen worden schorsingen ingelast, waarbij het raam wordt opengezet om te luchten.
- De nieuwe aankleding wordt positief beoordeeld en omschreven als luxe.
- Tussen de gang en de fractiekamers is geen (visuele) verbinding, enige vorm van transparantie is aan te bevelen.
- Doordat op woensdag alle vergaderactiviteiten door provinciale staten plaatsvinden, legt dat een zware druk op de vergadercapaciteit op deze dag. Voorkeur zou uitgaan de ambtenaren van de provincie op een andere dag dan woensdag te laten vergaderen, maar dit blijkt in de praktijk moeilijk te organiseren te zijn.

Serre

De serre van het restaurant wordt ook gebruikt voor informeel overleg/ ontmoetingen/ et cetera. De aankleding zou verbeterd kunnen worden (onder andere de vloer) en meer afgestemd op een sfeer voor (informeel) overleg en ontmoeting. Het klimaat kan verbeterd worden: in de zomer is het erg warm. Hierbij kan ook gedacht worden aan de mogelijkheid voor draadloos netwerk, zodat naast overleg en ontmoeting de ruimte ook gebruikt kan worden om te werken.

8.3.2 Statengriffie

De statengriffie bestaat sinds 2003. Het werkproces van de statengriffie (totaal 6 medewerkers) bestaat uit het ondersteunen van de statenleden, het maken van amendementen en moties, het opstellen van de agenda, het geven van advies aan het presidium en ondersteunen en adviseren van diverse werkgroepen van PS. De statengriffie is aanwezig bij de vergaderingen van PS en er zijn 2 commissie-griffiers. In totaal kent PS 3 commissies. Het werkproces van de medewerkers van de statengriffie bestaat voor een groot deel uit bureauwerk.

De statengriffie heeft behoefte aan de volgende ruimten:

1. werkkamer statengriffier
2. werkplekken 5 medewerkers statengriffie

Naast bovenstaande ruimten deelt statengriffie ook ruimten met provinciale staten, zoals vergaderruimten (fractiekamers). De wensen voor deze ruimten zijn omschreven onder 8.3.1.

Werkkamer statengriffier

Er is behoefte aan een eigen kamer voor de statengriffier, met een vergadertafel voor 6 personen. Dit laatste is om met de overige medewerkers van statengriffie werkoverleg te kunnen voeren. In de huidige situatie is de kamer van de statengriffie op de 1^e verdieping gesitueerd, maar een ruimte op de begane grond heeft de voorkeur, aangezien daar ook de werkkamer van de overige medewerkers statengriffie is en de ruimten van provinciale staten (stanzzaal, fractiekamers, ontvangstzaal, et cetera).

Werkplekken 5 medewerkers statengriffie

Voor de overige 5 medewerkers van de statengriffie is behoefte aan 5 werkplekken, hetzij in één ruimte, hetzij verdeeld over twee kamers. In het eerste geval is dan wel behoefte aan een concentratiewerkplek. De medewerkers van het secretariaat geven aan een eigen printer nodig te hebben.

8.3.3 Fractiemedewerkers

Het team van fractiemedewerkers bestaat uit 8 à 10 personen; de fracties hebben elk een assistent en beleidsmedewerkers. De fractiemedewerkers adviseren de fracties ook politiek-inhoudelijk. Dit in tegenstelling tot de statengriffie, die neutraal is. Voor de fractiemedewerkers is behoefte aan een ruimte om te kunnen werken, maar dit hoeft niet persé in de huidige ruimte (0.07) te zijn. Wanneer elders voorzieningen gecreëerd worden om te kunnen werken (zie hierboven), kan deze ruimte voor een ander doel gebruikt worden. De huidige ruimte met werkplekken wordt verschillend gebruikt, door sommige fracties wel (maar niet heel vaak), door andere helemaal niet. De ruimte wordt vaak ingezet voor overleg in kleiner verband, bijvoorbeeld voor werkgroepen uit de staten.

8.4 Gedeputeerde staten (GS)

De bestuursruimten voor GS worden gebruikt door de volgende groepen/ personen:

- Commissaris van de Koningin
- Gedeputeerden
- Directie
- Kabinet
- Secretariaat
- Bodes

8.4.1 Commissaris van de Koningin

De Commissaris van de Koningin heeft een werkkamer tot zijn beschikking, met een bureau en vergadertafel. De locatie van de kamer blijft gehandhaafd, maar de mogelijkheid bestaat dat de inrichting van de kamer aangepast wordt.

8.4.2 Gedeputeerden

Het provinciaal bestuur kent op dit moment 5 gedeputeerden, dit aantal kan in de toekomst uitbreiden. Zij hebben elk de beschikking over een eigen werkkamer, met bureau en vergadertafel (capaciteit circa 6 personen). Het dient voor gedeputeerden mogelijk te blijven op hun kamer te vergaderen. De huidige werkplekken voldoen, zowel functioneel als wat betreft representativiteit. De inrichting van de kamers van de gedeputeerden is recentelijk aangepast, deze hoeft dus niet veranderd te worden. Wel zijn de kamers op dit moment wat betreft oppervlakte royaal en kunnen kleiner, zolang de functionaliteit (werkplek en faciliteit ten behoeve van vergaderen) behouden blijft. De locatie van de kamers van het college is niet ideaal omdat deze zich op 2 verschillende verdiepingen bevinden. Naast de vergaderfaciliteit op hun eigen kamer, hebben de gedeputeerden ook andere (vergader)ruimten tot hun

beschikking (met grotere capaciteit), zoals de GS-Kamer en de lunchkamer (zie paragraaf 8.4.7). De gedeputeerden hebben elk een eigen secretaresse (zie paragraaf 8.4.5).

8.4.3 Directie

De directie bestaat uit twee personen, namelijk de directeur-secretaris en de plaatsvervangend directeur-secretaris. De directie is de schakel tussen de ambtelijke organisatie en het bestuur. In ieder geval dient de kamer van de directeur-secretaris in de buurt van de bestuursruimten te blijven. De huidige situering naast de kamer van de Commissaris van de Koningin wordt als positief gezien, gezien de benodigde contacten voor werkzaamheden. De kamer van de plaatsvervangend directeur-secretaris kan eventueel in de kantooromgeving van de organisatie worden opgenomen. De directie geeft aan in verband met de aard van hun werkzaamheden over een eigen werkkamer met vergaderfaciliteit voor circa 6 personen te moeten beschikken. Het secretariaat voor de directie is onder paragraaf 8.4.5 omschreven.

8.4.4 Kabinet

De groep bestaat uit een hoofd en tien medewerkers; vijf medewerkers werken als ondersteuners (secretaresses, chauffeur et cetera) en vijf als beleidsmedewerkers. In de toekomst zal het aantal personeelsleden uitbreiden tot 14, waarvan 6 ondersteuners en 8 beleidsmedewerkers. De groep heeft taken gerelateerd aan de rijksoverheid (onder andere rond het benoemen van burgemeesters, toezicht op crisisplannen et cetera) en aan de provincie (bijvoorbeeld portefeuillehouder veiligheid). Men richt zich op het coördineren van rijks- en GS-activiteiten. Het kabinet beschikt over een eigen archief (en archiefmedewerker). Dit kan op termijn veranderen in verband met centralisatie van archieven en digitalisering. Een directe relatie tussen de secretaresses en de Commissaris van de Koningin is essentieel (is in de huidige situatie ook het geval). Ook een directe relatie, dus in het gebouw dicht bij elkaar gesitueerd, bestaat tussen het hoofd Kabinet en de secretaresses. Dit in verband met vervanging en toezicht; de secretaresses van de Commissaris van de Koningin en het hoofd Kabinet zijn elkaars back-up. Vanwege de directe relatie met de bestuursruimten, in dit geval de kamer van de Commissaris van de Koningin, is de kamer voor het hoofd Kabinet en de secretaresse meegenomen in dit Programma van Wensen. Het type werkplek voor het hoofd Kabinet zal echter bepaald worden samen met het te ontwikkelen kantoorconcept voor de overige groepshoofden. De behoefte is uitgesproken voor een eigen werkkamer met vergaderfaciliteit, of anders een werkplek met in de buurt een representatieve spreekkamer.

Werkplekken Kabinet

De medewerkers van het Kabinet beschikken over 4 ruimten (1^e verdieping). Te veel medewerkers per werkruimte is niet wenselijk. De werkzaamheden van een beleidsmedewerker vragen om samenwerken en overleg en zijn veelal gericht op coördineren en structureren. Kleinere werkverbanden zijn te prefereren. Een eigen werkplek is niet voor iedereen functioneel noodzakelijk. Een eigen kamer voor het hoofd is niet direct nodig, een (representatieve) spreekkamer dan wel.

Behoudens de situering van het secretariaat is de locatie van de andere functies direct bij de Commissaris van de Koningin niet direct noodzakelijk. De afstanden moeten echter niet te groot worden, aangezien het uit elkaar plaatsen van delen van een groep niet gewenst is.

De groep heeft als speciale taak de organisatie/coördinatie bij (grootschalige) calamiteiten. Men richt zich met name op de bestuurlijke coördinatie op provincieniveau. Daarvoor kan men gebruik maken van de crisisruimten in de kelder. Hier is een verbindingsruimte (gericht op allerlei vormen van communicatie, maar met name telefoon), een computerruimte en een vergader-/werkkamer beschikbaar. De ruimten blijken in de praktijk niet prettig te werken. GSM-verbindingen zijn niet mogelijk, er is geen daglicht et cetera.

Men maakt bij voorkeur gebruik van drie andere ruimten, namelijk de GS-kamer (geschikt voor circa tien personen, voor overleg op GS-niveau), ruimte 0.19 (geschikt voor circa twintig personen, voor het regionaal beleidsteam) en ruimte 0.29 (voor grotere meetings met circa veertig personen). De GS-kamer en 0.19 worden in geval van een crisis met mobiele apparatuur ingericht als crisisruimten. Laptops, interactieve schermen et cetera zijn beschikbaar voor gebruik in de ruimte en om contact tussen de verschillende ruimten te kunnen onderhouden. De ruimten worden gebruikt als vergader-/werkruimten. Een vaste opstelling van AV-apparatuur zou in deze ruimten meer optimaal zijn. Het is niet noodzakelijk dat de drie genoemde ruimten als crisisruimten aangewezen worden. Het kunnen drie andere ruimten zijn met dezelfde functionaliteit. Gedurende een crisissituatie dient het mogelijk te zijn dat de crisisruimten continu bereikbaar zijn. Hiermee dient rekening gehouden te worden bij een eventuele herinrichting van het pand.

8.4.5 Secretariaat

De medewerkers van het secretariaat voor GS maken deel uit van de groep Bestuurs-, Juridische- en Concernzaken (secretariaat gedeputeerden en directie) en het Kabinet (secretariaat Commissaris van de Koningin). Het secretariaat voor het bestuur is onder te verdelen in:

- Directiesecretariaat: 2 personen (Bestuurs-, Juridische- en Concernzaken).
- Secretariaat Commissaris van de Koningin: 1 persoon (Kabinet). Voor de secretaresse van de Commissaris van de Koningin geldt dat een werkplek in de directe nabijheid van de Commissaris van de Koningin van belang is. Daarnaast is het van belang dat het hoofd Kabinet ook dicht bij de secretaresse een werkplek heeft, omdat zij elkaars back-up zijn.
- Secretariaat gedeputeerden: 5 personen (Bestuurs-, Juridische- en Concernzaken). De gedeputeerden hebben elk een eigen secretaresse, wat in de toekomst ook bij voorkeur zo blijft. De secretaresses nemen elkaars werk af en toe over, dus het is belangrijk dat ze dicht bij elkaar zitten. Dit kan in 1 ruimte zijn, of verdeeld over 2 kamers. In het eerste geval moet ervoor gezorgd worden dat ze wat betreft geluidsniveau geen last van elkaar hebben.

Het werkproces van de secretariaten kan gekenmerkt worden als veel telefoneren en vertrouwelijke gesprekken voeren.

8.4.6 Bodes

De bodes maken in de huidige situatie gebruik van de bodekamer op de 1^e verdieping. De voorzieningen in de kamer zijn voornamelijk gericht op de cateringvoorziening ten behoeve van bestuur en directie. De bodekamer wordt als te krap ervaren voor het aantal medewerkers dat daarvan gelijktijdig gebruik moet maken.

8.4.7 Meerdere gebruikers

Een aantal ruimten wordt door meerdere groepen/ personen gebruikt. Dit zijn de GS-kamer, de lunchkamer, de wacht-/ ontmoetingsruimten (1^e en 2^e verdieping) en vergaderruimten op de 2^e verdieping. Deze worden hieronder omschreven wat betreft wensen.

GS-kamer

In deze ruimte worden presentaties gegeven. Hiervoor zijn echter niet voldoende voorzieningen aanwezig, zoals een interactief scherm (LCD) om de presentaties op te projecteren. De capaciteit zou ook liefst hoger zijn dan nu het geval is. De ruimte is weliswaar groot genoeg, maar er staat ook een zitje, hetgeen een functionelere indeling van de kamer bemoeilijkt. Uitbreiden van de capaciteit tot 20 personen, maar geen grotere GS-tafel.

Lunchkamer

Voor de lunchkamer zijn geen wensen genoemd, de ruimte voldoet in de huidige situatie.

Vergaderruimten 2^e verdieping

De vergaderruimten op de tweede verdieping worden op dit moment ook regelmatig door gedeputeerden gebruikt. Deze ruimten moeten ook in de toekomst voor vergaderingen van GS-leden beschikbaar zijn en mogen derhalve niet te ver van GS worden gesitueerd. In totaal is er behoefte aan twee gedeelde vergaderruimten, namelijk de lunchkamer en de GS-kamer. Verder staan op de kamers van de gedeputeerden nog vergadertafels voor vergaderingen tot zes personen, om te voorzien in vergaderingen met kleinere groepen. Voor de provincie Drenthe wordt een 'standaard' voor vergaderruimten opgesteld, de ruimte 0.19 is daar een voorbeeld van. Deze ruimten zijn ook bestemd voor representatieve vergaderingen. De GS-kamer en de lunchkamer blijven een uitzondering op deze 'standaard'.

Wachtruimte

Er is behoefte aan een aparte wachtruimte voor het bestuur. Op dit moment fungeren de wachtruimten op de 1^e en 2^e verdieping als zodanig. Voor de wachtruimte is behoefte aan een bepaalde mate van privacy, in de huidige situatie is er veel verkeer door de gang. Dit wordt als een knelpunt ervaren, aangezien op bepaalde momenten veel mensen van hun werkplek naar de uitgang lopen via deze gang. Als de ruimten voor GS bij elkaar in het gebouw gesitueerd worden, is er ook aandacht nodig voor een goede situering van een wachtruimte.

8.5 Samenvatting

In de voorgaande hoofdstukken is omschreven wat de wensen zijn van de verschillende partijen die gebruik maken van de bestuursruimten. Hieronder worden wensen samengevat:

- Meer clusteren van bestuursruimten, in een PS-gebied en een GS-gebied.
- Voorzieningen voor verschillende gradaties van communicatie: vergaderen, informeel overleggen, ontmoeten, napraten, et cetera. Deze voorzieningen zijn voor de rest van de organisatie ook een goede aanvulling.
- Geluidsoverlast/ spraakverstaanbaarheid is in meerdere ruimten een aandachtspunt.
- Op het gebied van het klimaat zijn de enige ruimten die aandacht verdienen de serre en de fractiekamers.
- Er is behoefte aan verschillende ICT-voorzieningen, zoals de mogelijkheid op bepaalde plekken draadloos te kunnen werken en voorzieningen als webcams in de statenzaal, zodat de vergadering vanaf de werkplek gevolgd kan worden. Ook is in de GS-kamer behoefte aan een interactief scherm (LCD) om presentaties op te projecteren.
- De uitstraling van de statenzaal en de fractiekamers wordt positief beoordeeld, terwijl de hal, ontvangstzaal en serre aandacht verdienen.
- Enkele ruimten zijn erg specifiek voor een bepaald gebruik, door multifunctionaliteit toe te passen of het gebruik door meerdere onderdelen van de organisatie, wordt dit voorkomen.

9. PROCESPLANNING

Voor het project is een procesplanning opgesteld. De planning is als bijlage bij dit rapport bijgevoegd. De volgende aspecten zijn van belang:

- Dit rapport wordt behandeld door gedeputeerde staten en provinciale staten, respectievelijk op 7 maart 2006 en 19 april 2006.
- Deels parallel aan deze activiteiten wordt al gestart met het maken van een uitgebreid programma van eisen in de vorm van een projectdossier. In dit document worden alle uitgangspunten en overige projectkaders vastgelegd. De investeringsraming maakt ook deel uit van dit document. Het ligt in de bedoeling in het najaar van 2006 een definitief akkoord op het project te verkrijgen, inclusief een dan nader uitgewerkte projectbegroting op basis van het programma van eisen.
- Dit voorjaar zal gestart worden met de verdere communicatie over het project aan de ondernemingsraad, de managers en de medewerkers.
- Vervolgens kunnen dit najaar derden worden geselecteerd en gecontracteerd en kan het ontwerpproces starten.
- De realisatie van het project start vervolgens medio 2007. Uitgangspunt is dat het provinciehuis blijft functioneren tijdens de uitvoering. De verbouwingsactiviteiten zullen daarom gefaseerd worden uitgevoerd. Vanuit het huidige inzicht worden in 2010 de verbouwingsactiviteiten afgerond.
- Tenslotte is in de planning de 'voorbeeldafdeling' opgenomen. Het gaat hierbij om de groep medewerkers die als eerste in de nieuwe kantooromgeving zal gaan werken. Dit betekent dat dit deel van de huisvesting vooruitlopend op het project zal moeten worden gerealiseerd. In dit stadium is nog niet geheel duidelijk of deze actie in deze vorm zal worden doorgezet.